بوئے گل

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بوئے گل

یعنے

غزلہائے جدید

از

شبلی نعمانی

باہتمام خاکسار رشید احمد

در مطبع احمدی علی گڑھ طبع شد ۱۹۰۰

اکتوبر ۱۹۰۸ء

پیک فرخنده قدم مژده سرا می آید — گر سفر یار سفر کردهٔ ما می آید
رفت از شهر بدان سال که بهاران ز چمن — آمد آن گونه که در باغ صبا می آید
گوییا یوسف گم گشته به کنعان آید — یا نگارینی سوی سبا می آید
رفتنش گرچه بکام دل احباب نبود — چون بیامد به مراد دل ما می آید
خوی خوش لیکن همان لطف و صفا هست که بود — هم بدان قاعدهٔ مهر و وفا می آید
شیشه های دل عشاق بچینید ز راه — که گزندش رسد ار در ته پا می آید
فرنهید آب به خاک سر راهش کین کار — شیوهٔ هست که از دیدهٔ ما می آید
دیده و دل همه دکان تماشا چیند — کان تماشا کدهٔ حسن و ادا می آید
ابروان خنجر و گیسوی فرشته کمند — ترک شوخی است ز میدان وغا می آید

بوی جانی که مشامِ دل و جان تازه کند
میتوان یافت کز آن بندِ قبا می آید

هر کجا می گذرد عطر فشان می گذرد
هر نسیمی که از آن زلفِ دوتا می آید

آمد و از دلِ ما صبر و سکون می طلبد
شاه بنگر که به آئین گدا می آید

کار ز اندازه مبر ای نگهِ شوق که او
روی ننهفته و به آئین حیا می آید

ای دعای سحر از چرخ فرود آی کنون
کان که میجُستی او را بدعا می آید

شبلی غمزه آورد دل و دین به نثار
غیر ازین چیست که از دستِ گدا می آید

۱۴- اکتوبر سنه ۱۹۰۸ء

هرچه هست از لبِ گلفام خوش است
نه همین بوسه که دشنام خوش است

عشق را اوّل و آخر نبود
هم در آغاز و هم انجام خوش است

مدعی از هوسِ خام گذشت
گر به ما نیز نشد رام خوش است

باده را نیست خود از نقل گزیر
بوسه از پی دشنام خوش است

مے نیرزد به جوی مسندِ جم
وین حکایت ز لبِ جام خوش است

هر دمی بندهٔ خویشم میخوان
که مرا نیست همین نام خوش است

بوسه بے طلبش نیست نکوست
گرچه این شیوه به ابرام خوش است

نتوان پرده به خورشید کشید
روی او جلوه گهِ عام خوش است

بگذر از بادہ بہ پیری شبلی
زانکہ ہر کار بہ ہنگام خوش است

۱۵- اکتوبر سنہ ۱۹۰۸ء

لکھنؤ

آں شوخ بس کہ پایۂ حسنش بلند بود — ہر شیوہ اش بلائے دل دردمند بود
در شوق پاس گرمی نازش بجا نماند — با آں کہ کار با صنمے خود پسند بود
سنجیدہ ایم فتنۂ محشر بقامتش — یک نیزہ قد فتنہ طرازش بلند بود
ہرگز حدیث شوق بہ پایاں نیامدہ ست — یارب کدام جا سر ایں رشتہ بند بود
می بینم ایں کہ قیمت دل تا کجا کشد — پرسد ز من کہ نرخ متاع تو چند بود
تو یک نگاہ ناز زیاں کردی و مرا — سرمایۂ کہ بود دل مستمند بود

شبلی ز ہجر اوست کہ ذوق سخن نماند
شکر فشانیم ہمہ زاں نوشخند بود

۱۶- اکتوبر سنہ ۱۹۰۸ء

نسیم صبح بیا۔ راحتے بجاں برساں — پیام بندہ بہ آں خاک آستاں برساں
متاع جاں دہم ار پائے مزد می خواہی — وگرنہ لطف بفرمائے و رائگاں برساں

وفور شوق شکیبائی تواند شد · روا مدار درنگ و همین زمان برسان

حدیث شوق نه چندان که در بیان گنجد · اگر نه جمله توان آنچه می توان برسان

تصرفی مکن از پیش خود در چیزے · چنان که با تو بگویم تو هم چنان برسان

به آستانهٔ او سر نه و ز روئے ادب · درود گوی و دعایم زمان زمان برسان

بگو که بر طبق وعده هائے پے در پے · بیا و مرتبهٔ من به آسمان برسان

سلامِ شوق و تمنا ز بندهٔ نعمانی

به ساکنانِ در او یگان یگان برسان

۱۷- اکتوبر سنه ۱۹۰۸ء

دل و دین باختم زین پیش و اکنون جان فدا کردم · محبت را همین یک وام بر من بود ادا کردم

تماشا داشت آن هنگامه خیزیهای ایام · دریغ از زود کاریها که مکتوبِ تو وا کردم

خیالِ خام پختن هائے یاران عالمے دارد · غلط کردم که آن بے مهر را درد آشنا کردم

متاعی گر بدست آسان فتد، قدری نمی دارد · به او دل را سپردن خواستم اوّل بها[۱] کردم

شب وصلے و شغلے اینچنین، صد ره نصیبم باد · که تو بندِ قبا را عقده بر بستی و وا کردم

نیم در بند پاسخ، اول کارست میدانی · به این شادم که آن بت را به پیغام آشنا کردم

دلِ افسرده را آئینِ عشق آموختم شبلی · مسے میداشتم با خویش از تم کیمیا کردم

۱ بها کردن مول کرنا ۱۲

۱۷ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

زجاں گذشتم و بازم بہ بر نمے آید — کہ نیست زر و رم و آں بت بہ زر نمی آید

اگرچہ پایہ بلند ست پارسائی را — ولے ز رفتنۂ چشم تو بر نمی آید

زبسکہ از ہمہ سو در کشاکش افتادہ ست — خدنگِ ناز ز دل تا جگر نمی آید

فراقِ ہجر و دیار خوشے بود کہ درو — پس از گذشتنِ شب ہم سحر نمی آید

دل ار بدست تو افتد نثار خوباں کن — کہ ایں متاع بکار دگر نمی آید

بہ جاں سپردنِ من دیر اگر بود ایں ست — کہ یار زود تر از زود تر نمی آید

جدا ز دوست شبِ ما بتاب آنچنم — کہ کارِ عارضِ او از قمر نمی آید

چناں بہ حلقۂ آغوشم آں نگار آید — کہ مہ بہ ہالہ ازیں خوب تر نمی آید

بہ خوارئے کہ ز کوئے تو رفت لغمانی
گماں برم کہ ازیں پس دگر نمی آید

۱۸ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

بہ حالِ خستہ اش رحمی تواں کرد — کہ مرگم عشق را بے خانماں کرد

رہ و آئینِ تقوی نیز بد نیست — اگر کارے نباشد مے تواں کرد

نصیبِ عاشق از رویش ہمیں بود — کہ جائے بوسہ را یک یک نشاں کرد

به رندی نام نیکو زان برآورد ‏ که دل را هرچه من گفتم همان کرد

به وقت جان سپردن، گفت زاهد ‏ نکردم عشق، اما می‌توان کرد

دل از خوبان گرفتی خوب کردی ‏ ولیکن ذوق و عرفان را زیان کرد

محبت پایه بالا برد، دل را ‏ زمینے را ربود و آسمان کرد

به بوسه دل نوازی کردی اما ‏ ازین هم خوب‌تر کاری توان کرد

چو تنها با حریفان برنیامد ‏ حیا را خواند و برخود پاسبان کرد

نهفت از دیدهٔ اهل نظر هم ‏ جمالے اینچنین را رایگان کرد

اگر سرگشتگیِ بختم این است ‏ زمین را میتواند آسمان کرد

مرا از پیر گردون، شکوه نیست ‏ که با من هرچه کرد، آن نوجوان کرد

لبم چون خواست با او شرحِ الفت ‏ نگه را نیز با خود هم‌زبان کرد

بگو با ساقیے، کاموزشِ فن ‏ ترا می باید از چشم فلاں کرد

مرا از عشق خود، خود میکند منع ‏ چنانش چرخ بر من مهربان کرد

به یاران معنیِ تیرِ قضا را ‏ نگاهِ شوخ او خاطرنشان کرد

جنون، یا رندی و شاهدپرستی ‏ یکے زین کارها آخر توان کرد

همان کرد از سخن در هند شبلی ‏ که صائب در سوادِ اصفهان کرد

۲۰- اکتوبر ۱۹۰۸ء

من اگر پیروی شیوهٔ مستاں کردم
کسب ایں فن همه زاں نرگسِ فتاں کردم

کار مستوری (پارسائی) و شاهد طلبی هر دو خوش است
شکر ایزد که هم ایں کردم و هم آں کردم

نگهِ گرم در آخر همه پیدا به تو گفت
آں همه راز که عمرے ز تو پنہاں کردم

با مئی و باده، به پیرانه سرم کار افتاد
آه ازاں تقویٰ سی ساله که نقصاں کردم

بوسه بے ادبم با تو به مستی کرده است
شیوه هائے که هم از لعل تو پنہاں کردم

چشم لطف از تو به اندازهٔ آں می دارم
که من از نامِ نکو بهر تو نقصاں کردم

زاں به سرمستی و رندی شدم آوازه (مشهور) که من
آنچه آں نرگسِ می خواره بگفت آں کردم

جاں سپردم به فراق تو و از غم رستم
مشکلے بود که بر خویشتن آساں کردم

در جنوں نیز ز اندازه و آئیں نشدم
زلف آں ساں که بفرمود همان ساں کردم

هر غبارے که ز کوئے تو بخیزد گوید
سرمه در رهگذر باد پریشاں کردم

شبلی ایں فن نه به ایں شیوه و آئیں بوده است
پیش ازیں کالبدے بود که من جاں کردم

۲۱- اکتوبر ۱۹۰۸ء

...از پنہاں بود
بسے نماند که ایں حرف داستاں گردد

زنیش عشق هنوز ارمغے برنی ذوق
بباش، تا قدرے آشنای جان گردد

بلند پایگی خاک کشتگان این است
که با نسیمِ رهِ دوست ہم عنان گردد

بہ پیشِ غیر بہ دشنامم امتیاز مده
روا مدار که خود سود من زیان گردد

اگرچہ زخم و لم، روئے درہی آورد
ز خندۂ نمکین، باز ہم چنان گردد

زبسکہ نام تو از ذوق بر لبم گذرد،
عجب نباشد اگر غیر بدگمان گردد

اگر بہ وصل تو مستانہ جوشیم این است
متاعِ بوسہ بہ تبسم کہ رائگاں گردد

بہ این صفت، لب بہ لب نمی کند عاشق
حدیثِ دوست بہ ذوقے کہ در دہاں گردد

بهبینہ گوہر فطرت کہ نام او شبلی است
چنان مکن کہ ز دستِ تو رائگاں گردد

۲۲- اکتوبر ۱۹۰۸ء

چشمش بہ سوئے مانگہِ ناتمام کرد
ساقی بہ جام ریخت، می نارسیده را

ذوقِ نظر بہ لذتِ کاوش نمی رسد
داغم ازیں کہ دل [illegible] نتواں کرد دیده را

صد بار در حریمِ چمن پیشِ روئے تو
گلچیں بہ خ[illegible] چیده را

ہنگامۂ خرامِ تو شوریده وقت کرد
آں کشتگا[illegible]ده را

شیرینیِ لبش بہ شکر غوطہ میدہد
دشنام ہائے [illegible]

آه، از کرشمۂ تو کہ تعلیم نازِ او
آں چشم ہائے [illegible]

شبلی اگر حریف و نظر باز بوده است
علیش مکن که ورنتوان بست دیده را

۲۲- اکتوبر ۱۹۰۸ء

روزگارے ست که فرزانه و دانا بودم　　حالیا مصلحت آں است که ناداں باشم
عشق ہرچند به دست تو به ہیچم بفروخت　　قیمتم کم کن ازیں بیش که ارزاں باشم
خونِ دل میخورم از حسرتِ نا کرده گنہ　　آں شد اے دوست که از کرده پشیماں باشم
به شکرخندهٔ لطفِ تو تسلی نشوم　　من که خو کرده آں غمزهٔ پنہاں باشم
ہندوئے زلفِ تو چوں کفر فروشی بکند　　ننگ من باشد اگر زاں که مسلماں باشم

۲۳- اکتوبر ۱۹۰۸ء

من نه از اربابِ تقویٰ بوده ام　　با می و نے بوده ام تا بوده ام
...رم بہرهٔ　　آں قدر محوِ تماشا بوده ام
با من نبود　　در فراقِ دوست تنہا بوده ام
...ں بیگانه بود　　روزگارے ہم به صحرا بوده ام
...ال شدم　　ایں دلیلِ آں که دانا بوده ام
بودم ہمنشیں　　گوئیا با دوست ہرجا بوده ام

بوسه هامی بردم از روی ولبش	در شب وصلش به یغما بوده ام
دام وصل او ادا ناگشته ماند	گرچه عمری در تقاضا بوده ام

هم ز فیض شبلی نعمانی است
این که در هر شیوه یکتا بوده ام

۲۳- اکتوبر ۱۹۰۸ء

این چنین، گردن دعوی نه فرازد چکند	بلبلی گر همه بر خویش ننازد چکند
غیر ازین، هیچ متاعی نبود عاشق را	در قمار تو دل ار نیز نبازد چکند
عاشق از بسکه به پیش تو، ز تو محروم است	دست اگر سوی تو گستاخ نیازد چکند
بسکه درد من از اندازهٔ درمان بگذشت	چاره گر با من بیچاره چه سازد چکند

شبلی دل زده، در وادی غم دیر رسید
گرم اگر در ره عشق تو نه تازد چکند

۲۴- اکتوبر ۱۹۰۸ء

آن شوخ را به من، سر آن پرس و جو نماند	یعنی گل مرا [illegible]
دل در ادای طاعت حق حیله جو بود	عذرم بنه که با [illegible]
افسون طرازی نگه ناز را ببین	چیزی به من [illegible]

بنگر بہ پست فطرتی صوفیان دہر
چیزے نیافتند و سر جستجو نماند

ہرچند آں نوازش ظاہر ہماں بجاست
پیداست ایں کہ آں روش پیچ و خم نماند

در دور چشم بادہ گسار تو میفروش
خوں میخورد کہ میکدہ را آبرو نماند

شبلی ہر آنچہ داشت بہ دل بر زباں فگند
گویا کہ کار با صنم تند خو نماند

۲۴-اکتوبر ۱۹۰۸ء

دل نثار غمزۂ غماز مے بایست کرد
آنچہ آخر کردم از آغاز می بایست کرد

کار عشق خوبرویاں نا مگر شیوہ ایست
گرچہ صد رہ کردی ای دل باز می بایست کرد

در بد مستاں اگر زاہد زباں بخشودہ بود
ہم وہاں شیشۂ می باز می بایست کرد

خود پرستی ہا ترا ای دل بہ عشق آوارہ ساخت
پر خطر کاری است بابا راز می بایست کرد

تنہا می کشتی از انے ملھے
در چنیں کارے مرا انباز می بایست کرد

...اتمش بگوی ر
پیروی غمزۂ غماز می بایست کرد

...ش نشست
من بر آنم کیں سوالش باز می بایست کرد

...ی عشق ... نیست
اوّل ایں آئینہ را پرداز می بایست کرد

...یں کار را
ہم بہ عشوان دگر آغاز می بایست کرد

...ی وہی
ابتدا از آں غمزۂ غماز می بایست کرد

گر خداوندی ہوس داری در اقلیم سخن — بندگیٔ حافظِ شیراز می بایست کرد

ما بہ این قدر از تو راضی نیستیم اندر سخن
شبلیا سحر ست این اعجاز می بایست کرد

۲۵- اکتوبر ۱۹۰۸ع

شاہدانِ باغ در ہجرِ تو زار افتادہ اند — این قیاس از نرگسِ بیمار می بایست کرد

شرطِ ہمت نیست تنہا بادہ و ساغر زدن — محتسب را نیز با خود یار می بایست کرد

ناتمامی ہائے سحرِ سامری دانی ز چیست؟ — کسبِ این فن از نگارِ یار می بایست کرد

از غلط رفتی بہ یوسف در تماشاگاہِ حسن — انتظارِ گرمیِ بازار می بایست کرد

شیوہ ہائے دلبری را خوب می دانی ولی — انچہ با ما کرد، با اغیار می بایست کرد

با بدان ہم چشم لطفی ای چمن پیرای صنع — انچہ با گل کردہ، با خار می بایست کرد

ہر کسے چوں شیخ، میدان یارا مرد نیست — اندرین فن رحمتِ بسیار می بایست کرد

جامِ مے یا بوسۂ لعلِ شراب آلودِ او — زین دو کار و لیت [illegible]

منبر و محراب، درسِ عشق را شائستہ نیست — شرح اسرا [illegible]

نامہ و قاصد حریفِ آں بتِ خود کام نیست — خود تر [illegible]

بوسہ تنہا نشکند خمیازۂ ذوقِ مرا — تلخی و شنا [illegible]

گرچہ شبلی در جہان جز عاشقی کاری نکرد — من برآنم کہ [illegible]

۲۷ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

شیخم شریک باده و ساغر نگشته است
یعنی که از طریق ریا بر نگشته است

دانم از این که رندی و مستیم هنوز
با تقوی گذشته برابر نگشته است

ذوق حدیث عشق توان دید کین سخن
صد بار گفته ایم و مکرر نگشته است

آلودگی به دامن پاکان نمی‌رسد
گوهر در آب بودولی تر نگشته است

یک کس نبوده است که بر من ولش نسوخت
وان شوخ دیده را مژه تر نگشته است

شبلی طمع مدار که از عشق وا شوم
زین راه هر که رفت دگر بر نگشته است

۲۸ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

…گمان نبود
خوش بود آن که راز محبت عیان نبود

…ن ساخت
کین جور از تو بوده و از آسمان نبود

…ده مگر
ما را به نکته دانی او این گمان نبود

…یده ایم
با آن که دوست نیز به ما مهربان نبود

…س
کز تیرهای غمزه یکی در کمان نبود

…رده ایم
ور نیش می کشید بها هم گران نبود

این شیوه زین و سلسله بیرون نمی‌رود … جور از تو بوده است گر از آسمان نبود

صد حرف راز بود نهان در نگاه من … شادم که کار با صنمی نکته‌دان نبود

یک ره نسیم دوست نیاورد بوی دوست … گویا به سوی ما ره این کاروان نبود

از شرم یار پرس که در خلوت وصال … ما بوده ایم و یار و کسی درمیان نبود

صد بار از سحاب گرو برده چشم من … با آن که در سرشک گریه هنوزش روان نبود

در بزم عام نیز به ما لطف داشت لیک … زان شیوه‌های خاص یکی درمیان نبود

در حیرتم که پاکی گفتارش از کجاست
شبلی مگر ز مردم هندوستان نبود

۲۹ - اکتوبر سنه ۱۹۰۸ء

خواهید اگر که عیش و نشاط افزون کنید … دیوانه ایست عقل ز شهرش برون کنید

عمری ست این که عاقل و فرزانه بوده اید … هم بد نباشد ار دو سه ماهی جنون کنید

دور از وصال دوست نشاطم حرام باد … در جام باده گر تبه انه[illegible]

من نیز همچو شیخ دم از زهد می زدم … اول مرا به باد[illegible]

کار از برون گذشت می لیفان عشق را … [illegible] گر گردنی ست

زاهد لبی و دیده به جائی نه برده راه … باری لبسوی میک[illegible]

سرّ مستی ہیم نتواند ز جاے برد	مارا بہ شدنگھے آزموں کنید

فرصت ز دست میرود ار وہ بیکشد
گر گرون ہست چارہ شبلی کنون کنید

تیمار خستہ غم الفت نمیتواں	من خود بہ حیرتم چہ بگویم کہ چوں کنید

۲۹ - اکتوبر ۱۹۰۸ء

گرچہ از دل طمع بود کہ شیدا نہ شود	لیک چوں شد نتواں گفت کہ رسوا نشود
سوز غم ہست گزندی کہ بہ افسوں نہ رود	ور رہ عشق تست بلاے کہ ز سر وا نشود
گر عنان نگہ شوق بدستم بودے	سہل می بود کہ عشقم بہ تو پیدا نشود
شاہد شوخ کسے را نہ شود و فرماں	ور شود نیز بہ لطف و مدارا نشود

صلحت آں ست کہ سازی باہجر
بہ کام تو گوارا نہ شود

توبر ۱۹۰۸ء

تند	سوز عیاں نگشتہ وعشق نبودہ را
م	ما از تو سے حریم متاع نبودہ را
م او	کردیم فہم از و سخن ناشنودہ را

لطفش نه عیبش ز بالوده است و بس / گویا عزیز داشت دلِ نور بوده را

دل را ز غمزه باز گرفتن طمع مدار / نتواں ز دزد خواست متاعِ ربوده را

در قتلِ عاشقاں چه قدر خیره گشته است / تا آزمود بازوئے نا آزموده را

از بس گنه پسندیِ من کاتبِ عمل / در نامه ام فزود گناهِ نه بوده را

شبلی ز جهل بود که در شیوه‌ہائے عشق
نا آزموده ایم دل آزموده را

۳۱- اکتوبر سنه ۱۹۰۸ء

یک سر صد گونه سوداے نہانے داشتم / یاد آں روزے که من با خود جہانے داشتم

یاد آں روزے که دور از ماجراہائے جہاں / ماجرائے با نگارِ نکته دانے داشتم

یاد آں روزی که پنہاں از حریفِ بدگماں / آشتی ہائے نہاں با پاسبانے داشتم

یاد آں روزی که دست افشاں گذشتم از حرم / از غرورِ آں که من ہم آستانے داشتم

خود تو دانی با جہانم تا چه خواهد بود کار / من که در آغوشِ

هیچ باک از گردشِ گردوں گردانم نه بود / گر زمین کو ح

یاد آں روزی که از ناکرده کارہای خویش / ہم به او مے گفتم ا

گرچه حرفی مے نیارستم بدو گستاخ گفت / از نگاهِ شوق

یاد آں روزی که من از ساده لوحی ہای خود / با عده

شبلی آں جلوۂ نیرنگہائے ممبئی
بود تا وقتے کہ من خواب گرانے داشتم

۳۱ - اکتوبر سنہ ۱۹۰۸ء

نہ ہمیں عاشق از جہاں برخاست — کہ ہم از نام و ہم نشان برخاست
آسماں در کمین ما ننشست — واں جفا جو بہ امتحان برخاست
پرسش جورے از وئے کردند — زاہد از کوچۂ مغان برخاست
سرمہ بہر چشم من آرید — گردے از کوچۂ فلان برخاست
غم او بس کہ پائے کرد دراز — صبر بیچارہ از میان برخاست
در فراق تو جملہ رنجورند — نرگس از باغ ناتوان برخاست

شبلی خستہ دل مگر جاں داد
شورے از کوچۂ فلاں برخاست

نومبر سنہ ۱۹۰۸ء

جورے کہ کردہ است بطور جفا نبود
با ما از آں ساخت کہ زود آشنا نبود
دیدم کہ جائے یک نگہ آشنا نبود

هر گل متاع خویش بصد ناز می‌فروخت — گویا به باغ بند قبای تو وا نبود
محروم مانده ایم ز سنو از شمیم لطف — وین شکوه از تو بود ز بادِ صبا نبود
نشگفت اگر دل از همه بیگانه گشته است — با ما که بود نیز به با آشنا نبود
زاهد به وسعتِ حرمِ کعبه نازد اشت — وان جا به قدر یک صنمے نیز جا نبود
از بسکه جاده هائے غلط راه شاه گشت — بے راهه رفتیم ز طریق خطا نبود

واغم که شبلی از مے وسنے بی النصیب ماند — با آں که ایں عزیز ز اهلِ ریا نبود

۱- نومبر ۱۹۰۸ء

انچه خوشتر ز انگبیں باشد — بوسهٔ لعل شکریں باشد
به دو حرفی نه کردهٔ یادم — راه و رسمِ وفا نه ایں باشد
بر لبِ او نشانِ بوسه بود — همچو نقشے که بر نگیں باشد
می نرنجم اگر وفا نه کند — یار زود آشنا چنیں [illegible]
دوست اگر مهرباں بود چه غم است — آسمان [illegible]
دل ز هر کس که برد باز نه داد — شیوهٔ دلبری [illegible]
ایں عجب نیست گر حزیں باشم — هر که عاشق بو[illegible]
زاهد و رند هر دو در کار اند — شبلی [illegible]

۳- نومبر سنہ ۱۹۰۸ء

بھوپال

تشویشِ حالِ خستہ دلاں تا خبر گرفت — بارِ سرے کہ بر تنِ ما بود، بر گرفت

پارسا، مستور و رند ہر دو دم از عشق می زنند — آہ ایں چہ آتشے ست کہ در خشک و تر گرفت

ہر چند نامہ ام، ہمہ بالست پارہ کرد — یکبار می تواں ز کفِ نامہ بر گرفت

ترسم کہ فتنۂ دگر اندر جہاں فتد — کاں نوبہارِ ناز ز رخ پردہ بر گرفت

تخمِ امید ما بہ زمیں ماند و غیر را — نخلِ ہوس شگوفہ فشاند و ثمر گرفت

عاشق نہ دیدہ ایم بہ ذوقے کہ آں قبا — گستاخ و خیرہ آمد و تنگش بہ بر گرفت

شیرینی بہ لذتِ دشنام او نبود — گویا ز نوشِ لعلِ لبش در شکر گرفت

غافل بخوابِ ناز تو خفتی و بوسہ ام — کامِ خود از دہان و لبانِ تو بر گرفت

[illegible] سپید — معذور باشد ار پئے کارِ دگر گرفت

[illegible] بود — گویا کہ درسِ گریہ ز مژگانِ تر گرفت

[illegible] ست — یا آں کہ شمع راہِ فنا پیشتر گرفت

[illegible] ت از — روی چناں کہ زو نتواں دیدہ بر گرفت

[illegible] ت — بارِ غمے کہ بر دلِ ما بود بر گرفت

[illegible] — گمرہ ترا ز تو آں کہ ترا راہ بر گرفت

آمد بہار و روی زمین لالہ زار گشت — یا بوو آتشے کہ بہ ہر گوشہ در گرفت

بر تخت گاہِ شاخ چو خسرو نشست گل — مرغ آں نوای باربدی را ز سر گرفت

شبلی فسانۂ غم الفت تمام گفت،
مجنوں تمام کردہ او را ز سر گرفت،

۳- نومبر ۱۹۰۸ء

ایمن ز بازیٔ فلک کج نہاد نیست — در وصل نیز عاشق غمدیدہ شاد نیست

دریافتیم مستیِ ذوق وصال را — ایں نشۂ ہم ز حوصلۂ ما زیاد نیست

ہر لحظہ چشم مست تو بنیاد می کند — آں شیوہ ہا کہ خود نگہت را بہ یاد نیست

فارغ دلی بہ بہرہ ہر کس نمی رسد — تاجی است ایں کہ دست زد و کیقباد نیست

ساز دمن کہ بگذرم از دشمنیِ غیر — ایں نیز شیوہ ز ستم ہست و داد نیست

کنوں چہ گویمت کہ بہائی دلم چہ بود — تو خود فراشتی و مرا نیز یاد نیست

مجنوں کہ در گزیدنِ لیلے غلط نمود — در دور سگاہِ عشق ہنوز [illegible]

ایمانِ ما اگرچہ بہ تقلید بودہ است — طعنم مزن کہ کفر تو ہم اجتہ[illegible]

در قتل ما بہ تیغ سنانت چہ حاجت است — گویا ترا بہ غمزہ خود اعتماد نیست

می واند اینقدر کہ زجاں نیستیم دریغ — ہر چند در وفا بہ منش اعتماد نیست

شبلی اگر ز اہل صفا نیست گو مباش — ایں بس کہ آشنای ا[illegible]

۴- نومبر ۱۹۰۸ء

دلبراں جور بورزند و جفا نیز کنند — وین خبر افسانہ نباشد کہ وفا نیز کنند
فال وصل ارچہ بگیرند ز آغوش و کنار — ایں شگون از گرہ بند قبا نیز کنند
حرف انکار ز خوباں ہمہ از دل نبود — گہ گہ ایں کار بہ آئین حیا نیز کنند
اینکہ گویند بتاں را کرمے نیز بود — باورم ہست بشرطیکہ بما نیز کنند
گاہ گاہے بمن خستہ بیدل دارد — التفاتے کہ براحوال گدا نیز کنند

شبلیا نابلد کوچہ عشقیم و لے
دوستاں تہمت ایں شیوہ بما نیز کنند

۵- نومبر ۱۹۰۸ء

سرانہ سر ہوائے می و جام کردہ ایم — ما ابتدائے کار ز انجام کردہ ایم
سحر چوں تو ان ساند — عمری گذشت تا سحرے شام کردہ ایم
چار گفتہ ایم — ما ہرچہ کردہ ایم بہ ناکام کردہ ایم
ی و زبرای ین — از زاہد فسردہ و لے وام کردہ ایم
بشت بود — ایں کار پختہ از طمع خام کردہ ایم
کہ ما ہم وفا کنیم — آں وعدہ ہا کہ با دل ناکام کردہ ایم

کار ار به جهد و جهد بود خوب تر بود
ما نیز کار بوسه به ابرام کرده ایم

۲۳ اکتوبر ۱۹۰۸ء

این[1] نمی‌دانم که گبرم یا مسلمان نیستم
اینقدر دانم که زاهد آنچه هست آن نیستم

آسمان طرفی نه خواهد بست در سودای من
زانکه او دون طبع و من این پایه ارزان نیستم

پایهٔ کفر ارچه چندین چون منی نبود ولے
من به این شادم که آخر هم مسلمان نیستم

لعل جان‌بخش توام گر چاره فرمائی کند
من ازین دعوی برون آیم که درمان نیستم

گرچه خود دانم که چندان عاقل و دانا نیم
باز هم چون ناصح بے مایه نادان نیستم

هندوی زلفش چرا دامن همی چیند ز من
اندکے هم کافرم چندان مسلمان نیستم

فرصتم بادا که با مستی و رندی خو کنم
چون ره و رسم ریا را مرد میدان نیستم

شاعری از من مجو و در از سواد بمبئی
حالیا شبلی شدم رند غزل‌خوان نیستم

[1] این غزل خلاف ترتیب نوشته شد، وذلک لان المقطع کان یناسب الخاتمة ۱۲

ف (۱)
۱۶۹

۲۱۱

[illegible] ۹۹

یعنی

[illegible]

[illegible] سال [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

علم الکلام طبع دوم

مصنفہ

شبلی نعمانی

اس کتاب میں علم کلام کی ابتدا اور مختلف شاخوں اور مختلف زمانوں کی ترقیوں کی نہایت تفصیلی تاریخ اور اس کے متعلق مباحث اور تحقیقات ہیں ۔

طبع اول ختم ہو چکی تھی اس لئے اب نہایت اہتمام سے دوبارہ خوشخط اور عمدہ چھپائی کے ساتھ چھپی ہے قیمت ۔ ۔ ۔ عمہ

زیادہ جلدوں کے خریداروں کو قیمت میں کسی قدر کمیشن دیا جائیگا ۔

موازنہ انیس و دبیر

یعنی میر انیس کی شاعری پر نہایت تفصیلی ریویو اور مرزا دبیر کی شاعری سے انکا موازنہ ۔ صفحات ۳۰۰ صفحہ ۔ قیمت عہ

سوانح مولانا روم

قیمت بہ اختلاف کاغذ ۸ اور ۶ [illegible]

وہ مضامین جو ہندوستان کے مختلف اخبارات میں چھپ چکے ہیں ۔

Date	No.	Date	No.